

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2020/0262

Saken gjelder Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 4. februar 2020 fra Professor Kreybergs fond for eksperimentell patologi på Stiftelsestilsynets vedtak av 8. januar 2020. I vedtaket avslo Stiftelsestilsynet stiftelsens søknad av 16. desember 2019 om endring av vedtektene §§ 3 og 6.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av blant annet stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er fremsatt i rett tid og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok nemndas leder Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Stiftelsen Professor Kreybergs fond for eksperimentell patologi, org. nr. 940 649 420, ble opprettet ved gavebrev av 5. mars 1964 fra professor dr. med Leiv Kreyberg. Stiftelsens formål er etter vedtektene § 3 å utdele «Professor Kreybergs pris» til «. . . forfatteren/forfatterne av de(n) beste avhandling(er) innenfor den eksperimentelle patologi i den forløpne fireårs-periode.

I søknad av 16. desember 2019 søkte stiftelsens styre om endringer i vedtektene §§ 3 og 6.

Gjeldende vedtekter § 3 lyder slik:

«Fondets inntekter skal hvert år tillegges kapitalen. Hvert fjerde år kan inntil 1/10 av fondet utdeles som prisbelønning «Professor Kreybergs pris» utdeles på skuddårsdagen til forfatteren/forfatterne av de(n) beste avhandling(er) innenfor den eksperimentelle patologi i den forløpne fireårs-periode. Veterinærpatologiske og zoologiske arbeider kan komme i betraktning, dersom morfologisk-histologisk metodikk er anvendt, men under ellers like forhold skal humanpatologiske arbeider foretrekkes.

Ved bedømmelse skal det være særlig meritterende at forskeren/forskerne har vist oppfinnsomhet og originalitet i sine metoder, og har kunnet arbeide med enkle og billige hjelpemidler.»

Postadresse

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@knse.no

I søknaden søkes det om opphevelse av siste del av andre avsnitt om kriterier for prisvinnere slik at avsnittet vil lyde slik:

«Ved bedømmelse skal det være særlig meritterende at forskeren/forskerne har vist oppfinnsomhet og originalitet i sine metoder,»

Gjeldende vedtekter § 6 lyder i dag slik:

«Fondets styre oppnevnes av Det akademiske kollegium og skal bestå av en formann som skal være professor I eller II ved Institutt for patologi, Rikshospitalet, og samtidig overlege ved Rikshospitalets avdeling for patologi, etter forslag fra Instituttgruppen for laboratoriemedisin ved Rikshospitalet. Gruppen bør foreslå den person som etter sin interesse og sitt spesialområdebest kan ivareta donators ønske om oppfinnsomhet og originalitet, bruk av relativt enkle og billige hjelpemidler og betydningen av å legge hovedvekt på morfologisk-histologisk metodikk innenfor eksperimentell patologi.

Det akademiske kollegium oppnevner også følgende tre styremedlemmer: En professor i patologi etter forslag fra Norges veterinærhøgskole, en professor i zoologi etter forslag fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ved Universitet i Oslo, og et medlem etter forslag fra Det medisinske fakultet ved Universitetet i Bergen, fortrinnsvis en professor i patologi.

Styrets femte medlem skal være en av professor Kreybergs direkte etterkommere, fortrinnsvis en patolog hvis slik finnes, for øvrig helst en lege.

Styremedlemmene oppnevnes for en femårsperiode. Gjenoppnevning kan finne sted.»

Stiftelsen søker bestemmelsen i det nåværende tredje avsnitt endret slik at dette styremedlem skal velges *« . . . etter forslag fra et flertall av professor Kreybergs etterkommere.»*

I tillegg søker stiftelsen om godkjennelse av enkelte ytterligere endringer av vedtektene § 6 som er av mer redaksjonell og administrativ karakter.

Styrets mindretall, styremedlem Sidsel Kreyberg som også er direkte etterkommer av oppretteren, stemte mot endring av vedtektene §§ 3 og 6. I brev av 16. desember 2019 sendte Kreyberg sin protokolltilførsel om saken til Stiftelsestilsynet og ba om at endringene ble nektet godkjent.

Stiftelsestilsynet avslo søknaden 8. januar 2020. Etter å ha fått utsatt klagefristen, påklaget stiftelsen vedtaket i klage datert 4. februar 2020. Klagen er begrenset til avslaget på søknaden om endringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt om valget av et styremedlem blant professor Kreybergs direkte etterkommere, se også nærmere om dette nedenfor.

Saken ble av Stiftelsestilsynet sendt over til Stiftelsesklagenemnda ved brev av 27. mars 2020.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumenter som nemnda har mottatt innen behandling av klagen.

Saken ble behandlet i Stiftelsesklagenemnda i videomøte den 18. juni 2020.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 8. januar 2020 lyder:

«Vi avslår søknaden om endring av vedtektene fra PROF KREYBERGS FOND FOR EKSPERIMENTELL PATOLOGI, org.nr. 940 649 420.»

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt.

Stiftelsestilsynet redegjør innledningsvis for søkers begrunnelse for vedtektsendringene.

Stiftelsestilsynet mener at de foreslåtte endringene av vedtektene § 3 annet avsnitt om kriteriene for prisvinnere og § 6 tredje avsnitt om oppnevningssmåten for styremedlemmet som skal være direkte etterkommer av professor Kreyberg gjelder vedtektsbestemmelser som det ved opprettelsen av stiftelsen ble lagt vesentlig vekt på. Dette betyr at vedtektsendringene omfattes av de strenge vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd a – d.

I den konkrete vurderingen legger Stiftelsestilsynet til grunn at vedtektsendringene om endring av formålet, oppnevningssmyndighet og andre bestemmelser gjelder bestemmelser som det må antas at donator vesentlig vektla.

Når det gjelder den foreslåtte endringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt mener Stiftelsestilsynet at oppretters vilje ikke kan ha vært at oppnevning av styremedlemmet fra professor Kreybergs etterkommere skulle forestås av familien som oppnevningssorgan. Dersom dette var oppretters ønske hadde dette blitt vedtektsfestet. En må derfor gå ut fra at oppretter la vesentlig vekt på at også det femte styremedlemmet skulle oppnevnes av Det akademiske kollegium.

De andre mer administrative endringene kan ikke godkjennes, siden de innsendte vedtektene også inneholder bestemmelser som ikke kan godkjennes.

4 Klagers anførsler

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

Klager er enig i at det er Det akademiske kollegium (nå: universitetsstyret ved Universitetet i Oslo) som skal oppnevne familiens styremedlem. Forslaget til endring er bare et tillegg hvor de direkte etterkommerne ønsker å gi forslag til dem som skal ta valget. Kollegiet står fritt til å velge en annen enn familiens forslag. Forslaget vil gi stiftelsen et tettere bånd til professor Kreybergs direkte etterkommere ved at styret i stiftelsen får en kontaktperson som har som oppgave å kommunisere med andre direkte etterkommere. Dette er neppe i konflikt med oppretters ønske ettersom han inviterte familien med på utdeling og festen.

En konsekvens av den nåværende formuleringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt er at et medlem fra familien Kreyberg kan sitte som styremedlem til evig tid. Det var neppe oppretterens eller hans sønn, Peter Kreyberg, sitt ønske. Det nåværende styremedlem har sittet siden 1992. Uten forslag fra familiens øvrige medlemmer er det lite sannsynlig at Kollegiet vil ha den nødvendige oversikt over familiens medlemmer til å velge et nytt medlem til styret. Dette er til forskjell fra de andre styremedlemmene som har blitt erstattet med jevne mellomrom. Den foreslåtte endringen vil også sikre god kontakt mellom familien og Kollegiet hvis noe uforutsett skulle hende styremedlemmet.

Styrets mindretall, Sidsel Kreyberg, gjør gjeldende at verken oppretteren, hans sønn eller det styret som fungerte fra opprettelsen av stiftelsen og fram til stiftelsen ble omdannet 1990, har tenkt seg at familien skal ha noen rolle ved oppnevning av det femte styremedlemmet. Det er

ikke noe som tilsier at oppretter har hatt et ønske om at familien skal ha en rolle som oppnevningsorgan.

5 Stiftelsestilsynets innstilling i klagesaken

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 27. mars 2020 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse. Stiftelsestilsynet forstår klagen dithen at det bare klages over avslag på endring av vedtektenes § 6.

Stiftelsestilsynet ser det slik at klagen ikke gir grunnlag for en annen vurdering og viser særlig til at gjeldende vedtekter på ingen måte stenger for at familien Kreyberg kan henvende seg til De akademiske kollegium som oppnevningsorgan, og opplyse hvem som oppfyller vilkårene for å kunne oppnevnes som «det femte medlem» i styret.

6 Uttalelse fra styremedlemmet Sidsel Kreyberg

Stiftelsesklagenemnda har i samsvar med forvaltningsloven 33 tredje ledd forelagt klagesaken for Sidsel Kreyberg. Hun avga uttalelse i brev 7. juni 2020. I uttalelsen gjør hun i det vesentlige gjeldende:

Det er sedvane i stiftelser at et sittende styremedlem selv utpeker sin etterfølger når intet annet er spesifisert i vedtektene. Dette har vært tradisjonen også i denne stiftelsen. Når verken oppretter eller styret i 1990 har spesifisert hvem eller hvilken instans som skal være forslagsstiller til vervet som styrets femte medlem, må man anta at dette har vært et bevisst valg og er det som skal gjelde.

Styrets femte medlem skal ikke være en representant for familien og svare for denne. Et styremedlem svarer ikke overfor andre organer enn stiftelsens styre.

Det hersker ingen uenighet om at det er universitetsstyret som oppnevner samtlige styremedlemmer, men styret er i anken, og muligens også av Stiftelsestilsynet, tillagt en rolle det ikke har. Kontakt mellom styret og andre direkte etterkommere er ikke et krav i statuttene. Man må kunne gå ut fra at familiens medlem i styret kan påta seg denne oppgaven og at det dermed ikke er behov for å opprette et eget organ med dette som særskilt funksjon.

Til styrets anførsel i klagen om at man har forventet en regelmessig utskifting av styremedlemmer, gjør Sidsel Kreyberg gjeldende at styrevervet i fondet er å betrakte som et generasjonsverv. Det er tradisjon for at samtlige styremedlemmer blir spurt om de ønsker gjenoppnevning mot slutten av styreperioden og blir sittende dersom de takker ja. Det er ikke riktig, slik det heter i klagen, at de andre styremedlemmene blir erstattet med jevne mellomrom. Ingen av de fem vervene har vært besatt av mer enn tre ulike personer siden fondet ble opprettet i 1964.

7 Stiftelsesklagenemndas syn på saken

Saken gjelder søknad om endring av stiftelsens vedtekter. Endring av vedtektene er en omdanning av stiftelsen. Derfor gjelder reglene i stiftelsesloven kapittel 6 om omdanning. Spørsmålet i saken er om vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt.

Det fremgår av klagen at det bare er Stiftelsestilsynets avslag på den delen av søknaden som gjelder endring av vedtektene § 6 tredje avsnitt om at et av styremedlemmene skal være direkte etterkommer av professor Kreyberg som påklages. I samsvar med dette tar ikke

Stiftelsesklagenemnda opp Stiftelsestilsynets avslag på den delen av søknaden som gjelder vedtektene § 3.

Stiftelsesloven § 46 første ledd stiller ganske strenge krav for endring av stiftelsens formål og andre bestemmelser som det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på. Andre vedtektsendringer kan etter stiftelsesloven § 46 andre ledd endres når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig. Bestemmelser som omfattes av andre ledd blir ofte betegnet som «administrative bestemmelser», se for eksempel G. Woxholth: Stiftelser etter stiftelsesloven 2001 (2001) side 488. Bakgrunnen for at det gjelder strengere krav til endring av en stiftelses formål og andre bestemmelser som det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på er hensynet til å respektere oppretterens vilje. Dette er et grunnleggende hensyn i stiftelsesretten, men som ikke gjør seg gjeldende med samme styrke for vedtektsendringer som omfattes av loven § 46 andre ledd, se bl. a. NOU 2016: 21 Stiftelsesloven side 75.

Skillet mellom vedtektsendringer som omfattes av første eller andre ledd i loven § 46 har betydning for Stiftelsestilsynets kontroll. Stiftelsestilsynet må foreta en ganske inngående legalitetskontroll når det gjelder formålsendringer og andre endringer som omfattes av loven § 46 første ledd. Når det derimot gjelder endringer av såkalte administrative bestemmelser som omfattes av loven § 46 andre ledd bør tilsynet være tilbakeholden med å overprøve stiftelsens egen vurdering av hensiktsmessigheten av en foreslått vedtektsendring. I slike tilfeller bør heller ikke tilsynet gå inn i en nærmere vurdering av hvorvidt den foreslåtte vedtektsendringen har fått en hensiktsmessig utforming.

Spørsmålet blir så om det er første eller andre ledd i stiftelsesloven § 46 som gjelder for den foreslåtte endringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt. Endringen gjelder ikke stiftelsens formål. Spørsmålet blir dermed om forslaget likevel gjelder endring av en bestemmelse som det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på.

Det er enighet om at det er universitetsstyret (tidligere: Det akademiske kollegium) som etter gjeldende vedtekter § 6 første ledd skal oppnevne samtlige styremedlemmer. Dette gjelder også det styremedlemmet som etter vedtektene § 6 tredje avsnitt skal oppnevnes blant professor Kreybergs etterkommere. Så vidt nemnda forstår er det også enighet om at dette fremdeles skal være ordningen, men at uenigheten gjelder forslaget om at styrets oppnevning av dette styremedlemmet skal foretas «etter forslag fra et flertall av professor Kreybergs etterkommere.»

I Stiftelsestilsynets vedtak er det tatt utgangspunkt i følgende om typetilfeller som oppretteren sannsynligvis la vesentlig vekt på, og derfor omfattes av de stenge vilkårene i loven § 46 første ledd:

«Eksempler på bestemmelser som oppretteren sannsynligvis la vesentlig vekt på ved opprettelsen er stiftelsens navn, bestemmelser om kapitalplassering og bundet kapital/grunnkapital, oppnevningsmyndighet, omdanningsmyndighet, andre organers myndighet, antall styremedlemmer, vedtaksførhet og flertallskrav.»

Ut fra dette utgangspunktet legger Stiftelsestilsynet til grunn at det er de strenge vilkårene i loven § 46 første ledd som blant annet gjelder for forslaget om endringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt om familiens styrerepresentasjon.

Stiftelsesklagenemnda er ikke enig med Stiftelsestilsynet i at de tilfellene som er nevnt i det gjengitte avsnittet fra tilsynets vedtak er typetilfeller der første ledd i stiftelsesloven § 46

gjelder. Tvert imot er endring av stiftelsens navn og reglene om styrefunksjoner og sammensetningen av styret i flere sammenhenger nevnt som typetilfeller på administrative bestemmelser som kan endres etter en hensiktsmessighetsvurdering etter stiftelsesloven § 46 andre ledd. Dette fremgår allerede av forarbeidene til den første stiftelsesloven av 1980, se NOU 1975: 63 Stiftelser og omdanning punkt 5.5.3 og forarbeidene til den någjeldende stiftelsesloven, se NOU 1998: 7 Om stiftelser side 77 venstre spalte der nettopp fremgangsmåten ved styrevalg blir nevnt som et eksempel på bestemmelser som kan endres mer kurant, dvs. etter bestemmelsen i loven § 46 andre ledd. Det vises også til G. Woxholth: Stiftelser etter stiftelsesloven 2001 (2001) der det heter på side 489:

«Det er mulig å angi en del tilfelle der vilkårene i § 46 annet ledd typisk vil være oppfylt, i det følgende for enkelhets skyld omtalt som «administrative bestemmelser», eventuelt «administrativ endring».

Endring av stiftelsens navn vil vanligvis bli ansett som en administrativ endring som kan gjennomføres når det er hensiktsmessig. Det samme gjelder for en rekke bestemmelser om administrasjon og forvaltning som lett kan bli upraktiske – skoleeksemplene er gjerne regler om styrefunksjoner og om sammensetningen av styret.»

Spørsmålet blir så om det i saken her likevel er konkrete holdepunkter for å anta at den foreslåtte endringen i saken her gjelder en bestemmelse som det ved opprettelsen av stiftelsen ble lagt vesentlig vekt på.

Etter Stiftelsesklagenemndas syn må det sentrale for oppretteren ha vært stiftelsen formål som er å dele ut Professor Kreybergs pris slik det er fastsatt i vedtektene § 3. Nemnda antar også at det må ha vært sentralt for oppretteren at styret skal være kvalifisert sammensatt og også at det skal være en representant for etterkommerne i styret. Forslaget til endring av tredje avsnitt endrer ikke dette. Etterkommernes representasjon videreføres og det skal fremdeles være slik at det er universitetsstyret ved Universitet i Oslo (tidligere: Det akademiske kollegium) som skal oppnevne dette styremedlemmet.

I sin uttalelse til klagen viser Sidsel Kreyberg til at *«Det er sedvane i stiftelser at et sittende styremedlem selv utpeker sin etterfølger når intet annet er spesifisert i vedtektene, slik tradisjonen har vært også i denne stiftelsen.»* Nemnda vil til dette bemerke at riktignok åpner stiftelsesloven for å vedtektsfeste at de enkelte styremedlemmene selv utpeker sin etterfølger, men det er ikke slik at dette gjelder som en slags sedvane i stiftelser. Nemnda kan heller ikke se at dette er et utgangspunkt som skulle tilsi at forslaget til endring av vedtektene § 6 tredje avsnitt gjelder en bestemmelse som det ved opprettelsen av stiftelsen ble lagt vesentlig vekt på, slik at forslaget omfattes av de strenge vilkårene for omdanning i loven § 46 første ledd.

Stiftelsesklagenemnda oppfatter Sidsel Kreyberg slik at en av hennes sentrale innvendinger mot forslaget er at det betyr at det skal opprettes et nytt organ - et «familieråd» - med myndighet til å oppnevne familiens styremedlem. Stiftelsesklagenemnda kan ikke se at så er tilfelle. Sett i sammenheng med første avsnitt er det universitetsstyret (kollegiet) som er oppnevningensmyndighet. Noe annet synes heller ikke å ha vært styreflertallets intensjon med vedtektsendringen. Det fremgår av klagen at universitetsstyret (kollegiet) fremdeles skal være oppnevningensmyndighet og at det står fritt til å velge en annen av Kreybergs etterkommere enn familiens forslag. Ved dette har stiftelsens styre gitt uttrykk for en forståelse av den foreslåtte vedtektsendringen som også er av betydning ved den senere praktiseringen av den.

Stiftelsesklagenemnda forstår Sidsel Kreybergs uttalelse til klagen slik at den foreslåtte vedtektsendringen kan oppfattes slik at styremedlemmet fra etterslekten blir en representant for familien som *«derived svarer overfor denne»*, og ikke overfor stiftelsen styre. Stiftelsesklagenemnda kan ikke se at det er grunnlag for å forstå forslaget slik. Etter stiftelsesretten har styremedlemmene en klar plikt til å ivareta stiftelsens interesser på en lojal måte, og uten å se hen til eventuelle særinteresser oppretters familie måtte ha. Dette utgangspunktet endres ikke ved den foreslåtte vedtektsendringen.

Stiftelsesklagenemnda ser etter dette den foreslåtte endringen av vedtektene § 6 tredje avsnitt som en saksbehandlingsregel for styrets oppnevning av familiens styremedlem som dekker et praktisk behov og som ikke kan ses å gjelde en bestemmelse som det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på. Det er derfor stiftelsesloven § 46 andre ledd som gjelder. Stiftelsesklagenemnda kan ikke se at det er grunnlag for å overprøve stiftelsens egen vurdering av hensiktsmessigheten av den foreslåtte vedtektsendringen, eller den nærmere utformingen av den.

Stiftelsesklagenemnda har etter kommet til at klagen må tas til følge slik at stiftelsens søknad om endring av vedtektene § 6 tredje avsnitt godkjennes.

Stiftelsen har i tillegg til de vedtektsendringene som er vurdert i Stiftelsestilsynets vedtak, også søkt om en del andre endringer av mer redaksjonell og administrativ karakter. Disse endringene har ikke Stiftelsestilsynet vurdert *« . . .siden de innsendte vedtektene også inneholder bestemmelser som ikke kan godkjennes.»* Den videre saksgangen må etter dette bli at søknaden går tilbake til Stiftelsestilsynet for sluttbehandling av stiftelsens søknad. Ved denne behandlingen legges Stiftelsesklagenemndas vedtak i klagesaken til grunn.

8 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 8. januar 2020 oppheves når det gjelder avslaget på stiftelsens søknad om endring av vedtektene § 6 tredje avsnitt. Denne delen av søknaden godkjennes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Stiftelsestilsynets vedtak er endret delvis til gunst for klager. Etter forvaltningsloven § 36 kan klager kreve dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Eventuelt krav om dekning av sakskostnader bes rettet til Stiftelsesklagenemnda.

Oslo, 18. juni 2020

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk